

Frederiksdals skønne skove med minder om fjerne tider

Af: Skovtaksator Børge H. Larsen, Lindum Skovridergård, Tjele.

Den 1. maj, 2004 afholdt Skovhistorisk Selskab en spændende og indholdsrig ekskursion til Frederiksdal ved Furesøen

Omkring 70 skovhistorisk interesserede deltog i turen, der startede ved Frederiksdal Slot, hvor lensgrevinde Vibeke Schulin og skovrideri Niels Heding bød velkommen til dagens arrangement. Heding pointerede: Jeg har været her siden 1980, så jeg er snart moden til Skovhistorisk Museum.

Vi bliver budt på dejlig kaffe og rundstykker, og derefter bliver vi ført rundt i Frederiksdal Slot af lensgrevinde Schulin.

De mange skovhistorisk interesserede samles foran Frederiksdals Slot.

Vi får at vide, at Frederiksdal blev bygget af Johan Sigismund Schulin. Han begyndte byggeriet i 1743, og bygningen stod færdig i 1747. Eigtved var bygmester, og han var så tilpas internationalt orienteret, at han vidste, hvorfra man fik de bedste materialer. Schulin døde i 1750, og enken byggede mansard på huset.

En dyr renovering i 1976

Vi kom ind i have salen, der er symmetrisk bygget. Da huset blev bygget var der også anlagt en fransk have. Det var en af de første græsplæner, der indgik i et haveanlæg i Danmark.

På lofterne er der stuk, der priser landlivets glæder. I 1976 blev hele taget renoveret. Vi havde en stukkatør, Thomsen, der var meget dygtig; han var 70 år. En museumsmand fra Kalundborg restaurerede de gamle lampetter for 200 kr., det var også det eneste, der var billigt ved hele restaureringen. Her afholdes 3 koncerter om sommeren, og det har gjort, at vi får nogle rente- og afgiftsfrie lån.

August 2005

2 stk. særtryk af Børge H. Larsens referater af Skovhistorisk Selskabs ekskursioner i 2004 til hhv. Frederiksdal og Klelund plantage.

Juletræssalget er et stort plus

Juletræssalg direkte til kunden udgør et stort plus på budgettet. Stedets økonomi er sund, men der er ikke noget at råbe hurra for. Huset er fredet. Der kan fyres i den ene pejls, men det er et oliefyr, der sørger for opvarmningen.

Til Jul rulles tæppet af, thi da er vi ca. 90 mennesker samlet her. Medarbejderne kommer her til Hellig Trekonger. Vi har et udmærket samarbejde med kommunen.

På den videre rundgang kan vi glæde os over synet af mange interessante ting, bl.a. et billiardbord fra 1800.

Frederik III påtænkte at bygge et dansk Versailles her

Ved den smukke udsigt over haven fortæller Heding, at Frederiksdal grænser mod Furesøen i nord, mod syd til Bagsværd, mod vest til Nørreskoven og nede i bunden løber Mølleåen.

Oppe på »Sneglebjerget« findes der linde, og der er anlagt en »Sneglegang«, så man kunne køre derop i karet.

Fra haven kan man konstatere, at den er delvis terrasseret, idet det var Frederik III's plan at opføre et dansk Versailles herude, men da han ikke var heldig med krigsførelsen, blev det ikke til noget.

Skovdistriktet, 206 ha, har to skovarbejdere. Man har mange forskellige indtægtskilder - men jagten er ikke lejet ud. Her kommer for mange mennesker. Næst

efter Jægersborg Dyrehave, har vi det største publikumsbesøg, og det går udmærket. Har nogen slitage fra mountainbikes. Ejendommen ejer Lyngby sø, hvor fiskeretten er forpagtet ud. Hulsø er en gammel karpedam, der også lejes ud.

Jette supplerer: Jeg har ofte gået her. Her er dejlige »Skovbilleder«.

Lensgrevinde Vibeke Schulin og skovrideri Niels Heding byder velkommen.

Om Københavns befæstning - og en fin muslingesamling

I en lille publikation fra Københavns amt »Københavns nyere befæstning 1858 - 1920« kan vi se, at befæstningen gik helt herud, og at der under 1. Verdenskrig lå et kompagni soldater herude, der holdt vagt ved stemmeværket i Frederiksdal, der hvor Mølleåen løber.

Så smuk er udsigten fra Frederiksdal ned mod de blomstrende magnolietræer.

Her ved åen og tæt ved Furesøen beretter forstkandidat Helle Serup, lektor i skovhistorie ved Landbohøjskolen, at der findes en muslingesamling på Frederiksdal.

Den er samlet af O.F. Müller omkring 1750. O.F. Müller har fungeret som huslærer for statsministerens søn, og var her i 17 år. Især mosser og svampe gik han meget op i. Han studerede tingene i naturen.

Hernede har vi Ferskvandslaboratoriet, der blev oprettet i 1897 af Wesenberg-Lund.

Efter den meget afvekslende formiddag holdt vi frokost i »Den gamle Have«, hvor vi indtog den medbragte madpakke.

Ikke ked af ær

Første holdt over middag gøres ved en skovkant med anemoner. Længere inde finder vi ingen anemoner, da der har været gran. Det tager 100 år, før anemonerne kommer tilbage.

Dejligt tager det hvide slot sig ud.

Derefter har vi et stykke med ær på den ene side af vejen, og på den anden side ær blandet med bøg. Her forynger æren sig overalt, og det er man ikke spor ked af.

3. punkt er ved gamle bøger, der er af samme alder, men diameteren varierer meget. Træer på 65-70 cm fældes, her kommer så foryngelse. Ved måldiameterhugst bliver total-produktionen forskubbet. En nøgle i låsen til det naturnære skovbrug, og giver forhåbentligt også lidt mere i kassen. Her er træet dejligt hvidt. De sidste par år har vi fældet udlevede træer til brænde. Om måldiameterhugst, beskrevet af Niels Heding, kan man bla. Læse i DST 85 og i »Skoven« 33, og det sidst nye er i DST fra 2004.

Opdræt af karper

Nu kommer vi til en karpedam, hvor Helle Serup, der på udmærket vis har tilrettelagt dagens ekskursion sammen med Heding, fortæller, at man i tidligere tider var meget glad for ferskvandsfiskeriet, så man kunne få fisk hele året.

Der ligger et sæt af karpedamme omkring os. De er anlagt i 1600 og 1700 tallet.

Karperne kommer oprindeligt fra Asi-

en og blev indført til Romerriget, hvorfra de blev spredt op gennem Europa. Det tager 5 år fra æg til klar-karpe. Man havde legedamme, derpå yngledamme, strækkedamme, derefter sættedamme. Man tømmer sættedammene og bringer karperne over i spisedammene. Der var 6 damme her i skoven. De ligger i forlængelse af hinanden. Chr. IV var glad for karpedamme; her var ansat en fiskemester og en fisker. Det hårde arbejde udførte hovbønderne.

I 1800-tallet går fiskedammene antal ned, da efterspørgslen faldt. I slutningen af 1800-tallet kommer der ørreddamme. Her var 17 ha med karpedamme, den ene er genoprettet med støtte fra Københavns amt, og karpesfiskeriet er lejet ud til (lyst-) karpesfiskere.

Det ældste Værløse - iflg. Laumann Jørgensen

Derpå vandrede man til Hulsø-området, hvor tidl. statsskovrider E. Laumann-Jørgensen fortalte om fund og udgravninger her på stedet. Han startede med at fortælle om fund, der beviser, at der har været glasovne i Hanherred i middelalderen.

Helle Serup fortæller engageret om Karpedamme. (Foto: Arne Mortensen).

Laumann Jørgensen giver den hele armen, når han fortæller om udgravningerne i Frederiksdal.

(Foto: Arne Mortensen).

Her syd for Hulsø, hvor han også har fundet en glashytte, hvilket bevises ved fund af alle »råvarerne«: morter med støder, fliser af Nexøsandsten til hvælvet renaissanceglas, fritteovn, smelteovn samt køleovn og ildskørnet flint. Glasbrænding blev forbudt i Danmark i 1700-tallet.

Laumann berettede, at i Værløse har der været et keltisk Oppidum, der støtter teorierne om Kelterne

i Danmark. Disse oppida beskrives af Cæsar. I kløverillerne er der et keltisk alfabet; nøglen til det er ikke knækket endnu. Ad kringlede veje står vi nu i centrum af Kelterne. Her er 9 højdepunkter; alt tyder på, at Kelterne har været over hele landet.

»Det glæder mig, at Skovhistorisk Selskab og Frederiksdals ejer har været så imødekommende. Halvdelen af alle opdagelser hviler på intuition. Min gamle statsskov er totalt ødelagt og smadret, med hensyn til de ting, som jeg har fremdraget om fortiden«.

Spor af en kobbermølle

Næste stop var ved Kobberdam, hvor Laumann indledte med at sige: »Jeg har undret mig over den store stensamling her. Har der været en kob-

Månedens digt

Du smukke danske sommer

Tekst: Lydia Skals. Melodi: En sømand har sin enegang. Ukendt komponist.

Du smukke danske sommer åh, vi har dig jo så kær,
især de lyse nætter, hvor der sværmes her og der.
Når lune vinde listeligt bevæger grønne blad,
så ser vi mange hånd i hånd, så glade følges ad.

Man hører frøers kvækken og fløjten fra en stær.
Det dufter dejligt over alt fra blomster og fra træ'r.
Vi har lidt mere frihed nu, når det er lunt og lyst,
så skal i stuen ej vi sidde bænket mørkt og tyst.

Et udsnit af skovhistorikerne lytter til Helle Serups forklaringer. (Foto: Arne Mortensen).

bermølle ved de tre stolpehuller? Man kan regulere vandstanden, så den driver en underfaldsmølle. Oppe på bakken ligger der nogle slagge. Jorden deroppe er helt rød. Har man udludet kobberet deroppe og kørt det herved? Ved ophedning af en slagge blev den helt rød. Laumann sluttede af med disse ord: »Om 14 dage vil min kone og jeg begive os til Hanherred, hvor der er højt til loftet, og hvor man ikke er omgivet af fjender«. Ved afslutningen ved Frederiksdal Slot udtalte Jette Baagøe: »Det er så dejligt, at der er så mange at sige tak til. Og du, Laumann, har endnu engang talt så flammende om din passion, at nu må man snart tro på det. Til Heding: Det har været utroligt spændende at være med dig i din skov. Det er godt, at vi får noget at vide om, hvad man gør i skoven - også skovbrugsmæssigt. Tusind, tusind tak for en dejlig dag«.

På ekskursionen blev der udleveret en udførlig liste: Litteratur med tilknytning til Skovhistorisk Selskabs ekskursion til Frederiksdal den 1. maj, 2004. Jeg vil understrege, at der er mange emner på listen, som er værd at fordybe sig i.

Om sommeren der kommer vi hinanden mere ved.
Vi taler sammen over hækken og ved blomsterbed.
Og traver man en tur, så møder man en masse der,
for alle, de vil i naturen i et dejligt vejr.

Du smukke danske sommer alle på dig sætter pris.
Hvert år vi længes efter dig på helt naturlig vis.
Du giver vores sundhed og vor' sanser nok et pift,
hvad enten man er kærester, forlovet eller gift.